

Spis treści

Cezary Obracht-Prondzyński

Wprowadzenie, czyli o czym jest książka
oraz jak i po co przeprowadziliśmy badania..... 9

Rozdział I

Karolina Ciechorska-Kulesza, Magdalena Sacha, Cezary Obracht-Prondzyński

Granica i jej społeczne znaczenie. Uwagi teoretyczne..... 17

1. Przestrzeń jako kategoria społeczna i kulturowa 17
2. Pojęcia granicy (w tym granice fantomowe i reliktowe) 21
3. Granice a pamięć 29
4. Granice w krajobrazie kulturowym 32

Rozdział II

Wojciech Skóra

Przebieg i funkcjonowanie zachodniej granicy polsko-niemieckiej
na Pomorzu w okresie międzywojennym..... 35

1. Zmagania o przebieg granicy 1919–1920. Rokowania i delimitacja..... 35
2. Przebieg granicy. Aspekty geograficzny, polityczny, gospodarczy
i społeczno-narodowy 58
3. Skutki wytyczenia granicy: migracje, problem opcji,
„niebezpieczeństwo polskie” i „krwawiąca granica”..... 89
4. Przekraczanie granicy pomorskiej. Definicje, reguły, podróże i przemysł 106
5. Nieufność zinstytucjonalizowana. Polskie i niemieckie służby ochrony granicy 135

Rozdział III

Bartosz Macikowski

Granica polsko-niemiecka z lat 1920–1939:
ślady w krajobrazie kulturowym Pomorza 163

1. Granica polsko-niemiecka w krajobrazie Pomorza – uwagi wstępne 163
2. Jak znakowano granicę po traktacie wersalskim na Pomorzu 166
3. Widoczność w linii granicy, zróżnicowanie po obu stronach granicy
– typologia obiektów, ich rozmieszczenie i rozwój 171
4. Różnice polityczne, ekonomiczne i społeczne oraz ich wpływ
na rozwój wsi i miast Pomorza po obu stronach granicy 174
5. Architektura obiektów bezpośrednio związanych z funkcjonowaniem
przebieg granicznych i obiektów ochrony granic 201

6. Charakterystyka architektoniczna obiektów polskich służb granicznych	204
7. Charakterystyka architektoniczna obiektów niemieckich służb granicznych	217
8. Refleksje nad stanem zachowania infrastruktury i widoczności dawnej granicy polsko-niemieckiej w dzisiejszym krajobrazie	231

Rozdział IV

Karolina Ciechorska-Kulesza

Ostatni świadkowie. Granica z lat 1920–1939 w pamięci biograficznej	246
1. Uwagi teoretyczne i metodologiczne.....	246
2. Granica w przestrzeni fizycznej	252
3. Granica jako kontakt z „innym” – relacje z Niemcami	257
4. II wojna światowa z granicą w tle	263
5. Życie po wojnie – (nie)widoczna granica	272
6. Zamiast zakończenia. Bycie pomiędzy, czyli „ludzie granicy”	278

Rozdział V

Karolina Ciechorska-Kulesza

„Mieszkając na granicy”, czyli o złożonych tożsamościach, postawach i pamięci.....	284
1. Etnograficzne badania terenowe na dawnej granicy.....	284
2. Między czasem a miejscem – granica oczami mieszkańców	286
3. Zamiast zakończenia. O widoczności granicy – jak jest i jak (według mieszkańców) powinno być?	310

Rozdział VI

Magdalena Sacha

Granica w praktykach muzealnych.....	315
1. Wprowadzenie: muzea a pamięć lokalna.....	315
2. Z przeszłości muzealnictwa regionalnego na pograniczu polsko-niemieckim	318
3. Współczesny krajobraz muzealny na terenie dawnego pogranicza.....	333
4. Założenia i metody badania ekspozycji muzealnej.....	339
5. Granica jako temat współczesnych ekspozycji muzealnych.....	342

Rozdział VII

Magdalena Sacha, Cezary Obracht-Prondzyński

O granicy w sieci i w realu – narracje, dokumentacje i pamięć.....	390
1. Granica polsko-niemiecka w Wikipedii.....	391
2. Granica na stronach muzealnych	395
3. Pamięć o granicy jako przedmiot przygody i nostalgii w społecznościach realnych i wirtualnych	403

Cezary Obracht-Prondzyński

Zakończenie, czyli nieco o wnioskach i rekomendacjach	420
---	-----